

Ceride-i Askeriye'nin Tarih Araştırmalarındaki Yeri

Die Rolle von Ceride-i Askeriye in der Geschichte Forschung

Ayten Can TUNALI*

Öz

Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'la birlikte basın yayın hayatında önemli adımlar atılarak gazete, kitap, dergi çıkarma artmıştır.

Ceride-i Askeriye bu dönemde çıkan resmi gazeteler içerisinde sürekliliği ve içeriği bakımından önem arz eden gazetelerden biridir. İlk sayısı 16 Ocak 1864 tarihinde yayınlanan Ceride-i Askeriye'nin günümüze kadar tarih araştırmalarında ve özellikle Askeri Tarih çalışmalarında kullanılmadığı görülmektedir.

Genel Kurmay Başkanlığına karşılık gelen Erkan-ı Harbiye Umumi Nezareti denetiminde hazırlanarak Mektebi Harbiye Matbaasında basılan gazetenin Takvim-i Vekayi örnek alınarak düzenlendiği, resmi ve resmi olmayan askerlikle ilgili haberlere yer verildiği görülmektedir.

Ayrıca ilk sayılarında bilimsel yazılara da yer verilmiş, daha sonra bu yazılar gazete eki şeklinde yayınlanmıştır.

Askeri Tarih bakımından ne tür bilgileri kapsadığını göstermek amacıyla ilk 200 sayısından derlenen bilgiler aktarılmış, bu 200 sayının tarihleri de verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ceride-i Askeriye, Mekteb-i Harbiye, Askeri Tarih, Hassa Ordusu, Dar-ı Şurayı Askeri*

Zusammenfassung:

Im Osmanischen Reich wurde mit dem Tanzimat Periode im Pressenleben wichtige Forschritten gemacht und die Veröffentlichung von Zeitungen, Büchern und Zeitschriften vermehrten sich.

Ceride-i Askeriye ist eine der Zeitungen, die in dieser Periode unter den publizierten Zeitungen als Dauerhaft und Inhalt sehr wichtig erschien. Die zum ersten mal am 16. Januar 1864 erschienene Ceride-i Askeriye wurde nicht bis heute

* Dr. „Ankara PTT Başmüdürlüğü'nde uzman

bei historischen Rescherschen und besonders bei militaergeschichtlichen Nachforschungen verwendet. Unter der Kontrolle des damaligen Generalstabes „Erkan-ı Harbiye Umumi Nezareti“ vorbereitete und in der Druckerei von Mektebi Harbiye (Offizierschule) gedruckte Zeitung, hat Takvim-i Vekayi als Beispiel genommen und offizielle und inoffizielle militaerische Nachrichten beinhaltet.

Ausserdem enthielten die ersten Auflagen auch wissenschaftliche Schriften die spaeter als Zeitungsbeilage publiziert worden. Um zu zeigen was für militaergeschichtliche Informationen es beinhaltet. Wurde der Inhalt der ersten 200 Auflagen mit Daten weitergegeben.

Grundpunkte: *Die militaerische Zeitungen-Ceride-i Askeriye, die Offizierschule-Mekte-i Harbiye, die militaerische Geschichte, Die Gardearmee-Hassa Ordusu,*

Tanzimat'la birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nda her alanda olduğu gibi basın- yayın hayatında da çok önemli adımlar atılmış, kitap, gazete ve dergi çıkarma hızla artmıştır. Devlet eliyle başlatılan bu çaba, özel yayın yapılmasını özendirmiş ve resmi olmayan gazete ve dergiler çıkarılmaya başlanmıştı. Ardından bazı kamu kurum ve kuruluşları da kendi alanlarıyla ilgili yayınlar çıkarmışlardır. Bunların içerisinde düzenli ve uzun ömürlü olması bakımından Ceride-i Askeriye'nin özel bir yeri bulunmaktadır.

Tanzimat öncesinde yayını başlatılan Takvim-i Vekayi'de, bilindiği gibi hem resmi hem de gayri resmi haberlere yer veriliyordu. Bu anlayış ve uygulama daha sonra çıkacak gazetelerde de göz önünde tutulmuştur. Ele alacağımız Ceride-i Askeriye aynı uygulamayı sürdürmüştür

İlk sayısı 7 Şaban sene 1280 (16 Ocak 1864) tarihinde çıkan gazete, bugüne kadar tarih araştırmalarında ve özellikle askeri tarih çalışmalarında ihmal edilmiş, kullanılmamış çok önemli bir kaynaktır. Başlangıçta Erkân-i Harbiye Umumi Nezareti denetiminde hazırlanarak Mekteb-i Harbiye Matbaası'nda basılan Ceride-i Askeriye'de, resmi ve resmi olmayan askerlikle ilgili haberler yer almaya başlamıştır. Hem kara, hem deniz kuvvetlerine yer verilmiş, bilimsel haberler, yayınlar ele alınmış, askerlikle ilgili yasa, yönetmelik, tüzük metinleri yayınlanmıştır. İlk sayıda gazetenin niteliği hakkında şu bilgilere yer verilmişti: "*Ceride-i Askeriye,ale'l-umum umur-ı harbiyeye müteallik hususatı şamil olub asakir-i berriye ve bahriyye ikiyayı sınıf ise de silah karındaşlığı cihetiyle bir olduğundan iş bu Ceride mevad-ı berriyeye bahriyeyi cami' olub ve iki tarafın ekan-ı harb umumisi nezareti tahtında olarak tertib ve tahrir olunub Mekteb-i Harbiye-i Şahane tabhanesinde basılacak ve şimdilik haftada bir kere olarak Cumaertesi günleri çıkarılacaktır.*

Ceride-i Askeriye, cüz-i resmi ve cüz-i gayri resmi unvanıyla iki cüze münkâsım olub, cüz-i resmi dahi mevad-ı berriye ve mevâd-ı bahriye işaretiyle iki faslı havi olarak bu fasılların her biri dahi mütalaat ve vukuat ve evamir ve tenbihat ve tevcihat ve mükâfat ve mücazat fıkralarına münkâsım olacaktır. Ve mütalaat vukuat fıkraları umur-ı askeriyeye müteallik icraatı ve asakir ve sefaince harekâtı ve umur-ı harbiyeye ait kafe-i hususatı ve evâmir ve tenbihat fıkraları umur-i askeriyeye üzerine müteallik veşeref-sudur buyurulan. irâdat ve nizam-i seniyyeyi ve seraskerlik ve kapudanlık ve Tophane-i Amire Müşirliği makamlarından tastir olunan evamir ve tenbihatı ve tevcihat fıkraları müşirden mülazim-i saniye kadar terfî-i rütbe ve tebeddülatı ve mükâfat fıkraları, hizmet ve emekleri mukabilinde tekaüdüğe mazhar olan zabitan ve neferatın ve maişet-i nizamiyeye kesb-i istihkak eden eytam ve eramil-i askeriyenin nail oldukları inayâtı ve lisan-i ali ve madalya vesair surette eser-itahsin ile icra olunan .taltifatı ve mücazat fıkraları dahi hilâf-ı kanun ve nizam hareket edenler hakkında mahkum olan tedibat ilan edilecektir.

Cüz-i gayr-i resmi dahi vukuat-ı şitta ve fûnun unvanıyla iki fıkra olub vukuat-ı şitta yerli ve ecnebi havadis-namelerden görülen ve açıktan işitilen havadis ve vukuat-inafiayı ve fûnun fıkrası dahi umur-i harbiye ye müteallik olup erkan ve Mekatib-i Harbiye ve zâbitan-ı askeriyenin telif ve tahrir eyledikleri ve Avrupa gazetelerinin neşr eyledikleri resail ve mesaili havi olacaktır.”

Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi resmi olmayan kısımda yurt içinden ve yurt dışından çeşitli haberlerle, bilim ve teknik konularında Avrupa gazetelerinde yer alan ve tercüme edilen bilgilere yer verilecekti.

Gazete, ilk çıktığında 28 X 39 Cm. boyutunda olup yazılı kısmı 19 X 30 Cm.dir. İki yaprak halinde haftada bir yayınlanmaktadır. Başlangıçta yazılar iki sütunda basılmakta iken 27.sayıdan itibaren (10 Safer 1281 -14.07.1864) üç sütun olarak dizilmiştir. Hicri tarih ile çıktığı gün verilmekte, ancak 88. sayıdan itibaren “Sene-i Rumi” de başlıkta yer almaya başlamaktadır. (2 Cemaziyevvel 1282 H. ve 11 Eylül 1281 Rumi kaydı söz konusu sayıda verilen tarihlerdir)¹.

İlk 14 sayıda bilimsel yazılara yer verilmiş, ancak diğer yazılara yer kalmadığı gerekçesiyle bu tür yazıların gazeteye ek olarak kitapçık şeklinde verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kitapçıklar, “Mecmua-i Fûnun-i Askeriye” diye adlandırılarak ayda bir gazete eki olarak çıkarılmaya başlanmıştır.

¹Ceride-i Askeriye'nin tam bir koleksiyonu Ankara Milli Kütüphanede bulunmaktadır. Türk Tarih Kurumu ve İstanbul kütüphaneleriyle, diğer kütüphanelerde de ye aldığı bilinmektedir. Bkz. Hasan Duman, Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri (1828-1928), 1.Cilt, Ankara, 2000, s.202-203. Gazetenin iki ve üç sütunlu biçimini gösteren sayfaları 1. ve 2. eklerde verilmiştir.

Ancak, Haziran 1868'de bu uygulama da bırakılarak, bilimsel yazıların başlangıçta olduğu gibi 300.sayıdan itibaren gazetenin içinde yer alması uygun görülmüştü².

15 Ocak 1880 tarihinden itibaren gazeteye yeni bir şekil verilmiş, ilk başlık biçimi yeniden kullanılarak 28 nüshası yani üç aylığı bir cilt olarak kabul edilmiş, ebat küçültülerek, dergi biçiminde yayınlanması uygun görülmüştür. Büyük boy bir kitap niteliğine konulan gazetenin Yazı İşleri, Erkan- ı Harbiye'den Binbaşı Mehmet Ref'et'e verilmiştir. Haftada iki gün Pazartesi ve Perşembe günleri düzenli olarak çıkmaya başlamıştır. Her sayı 16 sayfadan ibaret olup, cilt bitiminde sayfalar yeniden numaralandırılmayarak devam ettirilmiştir. Böylece ilk cilt, 439.sayfada son bulmuş ikinci cilt ise 440.sayfa ile başlatılmıştır. Yeni şekliyle ilk sayı, "1 Cedit numero, atik numero (1369)" olarak saptanmıştır. Cildin başına "Fihrist" eklenmiş ve değişikliğe neden gerek görüldüğünü belirten Binbaşı Mehmet Refet imzalı bir yazıya yer verilmiştir. Gazete hakkında önemli açıklamalarda bulunduğu için ekte olduğu gibi veriyoruz³. Yeni biçimiyle ilk sayının başlığının sağında "*Umur-ı tahririyesi heyet-i mahsusası tarafından ifa ve erkan-ı harbiye altıncı şubesinde nezaret olunub evrak-ı nafia heyet-i tahririye namına gönderilmelidir*", sol tarafında ise "*Merkez-i idaresi Harbiye Nezareti Muhasebat Dairesi'nin yedinci şubesinde Ceride kısmı olub idare için oraya müracaat olunur*" kaydı yer almaktadır. Başlığın hemen altında "*Mevad-ı Resmîye-i askeriye ve fûnun ve havadis-i harbiye gazetesidir*" denilmekte çerçeve içinde "*Daire-i Umur-ı Askeriye'de Pazartesi ve Pençşembe günleri neşr olunur*". Bu çerçevenin sağında "*Mesleğe tevafuk eden ve posta ücreti verilmiş olan mekatib kabul olunur*", solunda ise "*Bir seneliği posta ücretiyle beraber yüz kuruştur*" kaydı bulunmaktadır. Başlık kısmının son kaydı ise tarihleri ihtiva etmektedir.(13 Muharrem 1298 Pençşembe, 4 Kanun-i Evvel 1296.)

Ceride-i Askeriye'yi çıkaran grup içerisinde tercüme işlerine bakan subaylar bulunmaktaydı. Haberler ve bilgiler zaman zaman, kroki, çizelge, resim ve haritalarla desteklenerek görsel zenginlik kazandırılmaktaydı. Diğer gazete ve dergilerde çıkan ve önemli görülen yazı ve haberler de aktarılmaktaydı.

Kısaca tanıtmaya çalıştığımız Ceride-i Askeriye'nin askeri tarih araştırmalarında ne gibi katkı yapacağına gelince, öncelikle şunu ifade etmeliyim ki varlığı bilinen, koleksiyonları başlıca kütüphanelerimizde bulunan bu gazetede yer alan bilgiler, belgeler ve haberler dikkate alınmamış, görülmemiş ve yararlanılmamıştır. İlk defa doktora çalışmaları sırasında bu kaynağı tarayarak elde ettiğim bilgileri geniş ölçüde kullanma

² Ceride-i Askeriye, Defa 230, (23 Safer 1285).

³ Bkz. 3.nolu ek.

imkanını bulduğumu belirtmeliyim⁴. Bu çalışmamda gösterildiği üzere, Gazete'de yer alan bilgiler, haberler ve yorumlar, Osmanlı ordusunun yapısını, işleyişini, özellikle halk- ordu ilişkilerini gün işığına çıkaran önemli bir kaynak niteliği taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Arşiv malzemesini destekleyen, tamamlayan ve hiçbir kaynaktaki bulunmayan bilgileri kapsayan bu kaynağın elimizde ne bir fihristi ne de hangi sayılarının hangi tarihlerde yayımlandığına dair bir inceleme bulunmamaktadır. Bir başlangıç olması dileğiyle ilk 200 sayısının yayın tarihlerini ve bu sayılarda yer alan bilgilerden bir kısmını zet olarak aktararak kaynağın niteliği hakkında bilgilendirmekte yarar görmekteyim. Böylece askeri tarih alanında araştırma yapacak olanlara fikir verecek, bundan sonra yapılacak çalışmalarda kaynağın kullanılmasına katkı sağlamaya çalışılacaktır..

Daha önce de belirttiğimiz gibi ilk sayıda gazetenin niçin çıkarıldığı ile ilgili yazı dışında resmi ve resmi olmayan başlıklar altında haberler yer almaktadır. Bu sayının çıktığı tarih sehven 23 şaban 1280 olarak verilmiştir. Doğrusu 7 şaban olacaktır. Zira ikinci defası 14 şaban tarihini taşımaktadır.

28 ř. 1280 (7.03.1864) tarihli "Def'a 4" de Cüz-i Resmi kısmında -ki ilk kısımdır- şehzade Yusuf Efendi ile Nurettin Efendi'ye Erkan-ı Harbiye Miralaylığı rütbesinin verildiği, ayrıca Paris'te bulunan Mekteb-i Osmani Müdürü Es'at Efendi'ye de Erkan-ı Harbiye Kaymakamlığı'nın tevcih edildiği haberi yer almaktadır. Ayrıca Padişah'ın elli bin adet şeşhaneli tüfeğin İngiltere'den satın alınmasını onayladığı, parasını kendi gelirlerinden sağlayacağı belirtilmektedir. Atamaların ardından "*Erkan-ı Harbiye Nizamnamesi*"ne yer verilmektedir.

Defa 7'de⁵ "*Maiyet-i şahanede bulunacak Rikab Blklerinin hakkında Nizamname*" ile Erkan-ı Harbiye Nizamnamesi'nin devamı bulunmaktadır. Ordulardan emekli olanların adları ve alacakları emekli maaşlarına ilişkin bilgilere de yer verilmiştir. Örneğin 4. Ordu Merkez Hastanesi Cerrahi olan Mehmet Efendi'nin neferlikten yetiştiğini, ihtiyarlığından dolayı 120 kuruş aylıkla emekli edildiğini renebiliyoruz.

Defa 9'da başarılarından dolayı mkafatlandırılan er ve subaylarla, cezalandırılanların isimleri yer almakta, ayrıca Hassa Ordusu'na bağlı

⁴ Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Anabilim dalında Aralık 2003'te tamamladığım doktora tezimin konusu, "*Tanzimat Döneminin Osmanlı Ordusunda Yapılanma (1839-1876)*", idi. Danışmanım Prof. Dr. Musa adırcı , bazı makalelerinde Ceride-i Askeriye'den yararlanmış ve bu kaynağa yönelmemde büyük katkısı ve etkisi olmuştur. Kendilerine bu vesile ile bir defa daha sonsuz teşekkür ve hürmetlerimi arz ediyorum.

⁵ Bundan sonra Gazetenin yalnız sayısı verilecek, hangi tarihli olduğu ekte sunulan listeden kolaylıkla saptanabilecektir.

“*Tersane-i Amire’de Marangozluk Hizmetinde İstihdam Olunan Neferat Hakkında Nizamname*” yayınlanmaktadır. Müşir ve feriklerin görevde bulunmadıkları sırada giyecekleri elbiselerle ilgili düzenleme, “*Mevad-ı Bahriye*” başlığı altında deniz kuvvetlerinden emekliye ayrılanlarla ilgili bilgi verildikten başka, “*Cüz-i Gayr-i Resmî*” kısmının Dahiliye alt başlığında şeşhaneli tüfek alımı için İngiltere’ye gönderilen subayın döndüğüne dair haber verilmektedir.

Ceride-i Askeriye’nin 10. sayısında, emekli olan subayların giyim-kuşamlarıyla ilgili düzenleme, “*Birinci Hassa Ordu-yi Hümayununa Mensup Sanayi Alayının İdadiye Bölüklerine Dair Nizamname*”, mükafatlandırma, atanma ve benzeri yazılar yer almaktadır.

Defa 16’da daha önce siparişi yapılmış olan şeşhaneli tüfeklerin geldiği, pek beğenildiği, Mısır Valisi İbrahim Paşa’nın Fransa’da imal ettirerek sunduğu 1000 adet süngülü şeşhaneli tüfeğin de Padişah’ın bilgisine sunulduğu, son teknikle imal edildikleri için çok beğendiği ve “*Bunların aynı bu tarafta imal olunmak için iktiza eden makine ile nev-icad tüfenk kundağı imaline mahsus fabrika levazımı misillü daha sair şeylerin bahaları ceb-i Hümayundan i’ta buyrulmak üzere tedarik ve celbi*” emrini vermiş, hazır bulunan subaylar da bu fikri desteklemişlerdir. Görüldüğü gibi, silah alımı için yapılan girişimleri, alınan sonuçları ve silahların niteliği ile ilgili doğru bilgileri Gazete’yi dikkatlice taradığımızda elde edebiliyoruz.

Askerlikle ilgili olmayan önemli haberlerin de gazeteye yansıtıldığını belirtmiştik. Defa 20’de genel nüfus sayımının nasıl yapılacağına dair sekiz maddelik düzenlemeye yer veriliyor, nizamiye ve redif askerlerine verilecek “*Osmanlı Tezkeresi*” nin niteliğine dair bilgi aktarılıyordu.

Defa 21’de Üçüncü Ordu Müfettişi Mustafa Paşa’nın Manastır’daki okullara ilişkin gözlemleri ve önerileri yayınlanıyordu. Okul yapımında zenginlerin katkıda bulunabilecekleri, halkın eğitim- öğretime büyük önem verdiği raporda yer alıyordu.

Halkın Ordu’ya verdiği destekle ilgili haberler sık sık yayınlanmaktaydı. Dördüncü Ordu merkezi olan Erzincan’da yaptırılacak askeri binalara Kelkit, Şiran, Tercan ve Kemah halkının nasıl katkıda bulduklarına dair ayrıntılar Defa 36’da bulunmaktadır. Bu bilgiyi başka kaynaklardan elde etmek oldukça zordur.

İskan için Sofya’ya gönderilen Çerkez göçmenlere I.Ejder Alayı subaylarının yaptıkları giyecek yardımına ilişkin haber Defa 37’de yer almaktadır. I. Hassa Ordusu “*Aşıcıbaşısı*” olan Raşit Efendi’nin haftanın belirli günlerinde fakir ve kimsesiz çocuklara çiçek aşısı yapmakla görevlendirildiği, hangi semtlerde hangi günlerde ve nerede aşının yapılacağına dair ayrıntılar Defa 67’de bulunmaktadır.

Erzurum'da yapımı sürmekte olan rüştiye mektebi binası için subayların yardım ettiklerine dair ayrıntılar da Defa 67'de bulunmaktadır. Dördüncü Ordu süvari ve topçu alayları için hayvan yetiştirilmek üzere açılması kararlaştırılan çiftliklere iane yolu ile yardımda bulunanların adları ve verdikleri hayvan sayısını kapsayan liste, Takvim-i Vekayi'den alınarak Defa 82, 83, 84'te ardı ardına yayınlanmıştır Aynı konuyla ilgili 94.,95.,102 ve 117. sayılarda da ayrıntılar ve yeni yardımlarla ilgili bilgiler yer almaktadır.

İstanbul'da Hace Paşa Mahallesi'nde çıkan yangında zarar görenlere yapılan yardımlar, 88. defadan itibaren ardı ardına çıkan sayılarda yardımı yapanların adları ve yaptıkları yardım miktarı yer almaktadır.

Bayındırlık çalışmalarına da Gazete'de geniş yer verildiğini görüyoruz. Defa 121-122, 127, 129, 131-132, 134, 137- 140, 142-144'te yol-köprü yapımı, liman ışlahı ile ilgili ayrıntılar yer almaktadır. Ayrıca güvenliğin sağlanmasına yönelik lemler ve haberler de yayınlanıyordu. Örneğin "*Fıkra-i İşlahiye*" ye halkın katkıları ve yardımlarıyla ilgili bir haber Defa 117'de bulunmaktadır.

Hassa Ordusu'na bağlı bazı birlikler Gülhane Parkı'nda atış talimi yapmış, başarılı olanlara nişan verilmişti. Sadrazam başta olmak üzere devlet ileri gelenleri bu atışı izleyerek memnuniyetlerini dile getirmişlerdi.(Defa 100).

Halkın İmparatorluk genelinde yeni askeri yapılanmayı desteklediği ve her türlü katkıda bulunduğu ile ilgili sık sık haberler yayınlanmakta idi. Dönemin gazetecilik dili hakkında kısa da olsa bilgi vermek amacıyla Defa 103'te yer alan haberi olduğu gibi aktarıyoruz."*Siverek Sancağında bazı memurin ile aza-yi Meclis taraflarından ianeten Dördüncü Ordu-yi Hümayun'a i'ta kılınan on beş re's kıırağın kabul Kürdistan valisi devletlu Paşa Hazretleri taraflarından ba tahrirat iş'ar olunmuş ve me'murin ve ahalli-i mmaileyhimin hizmet-i aruzaları hamiyet ve musadakat-ı fitriyeleri eseri olarak şayan-ı takdir ve sapaş görünmüş olmağla keyfiyyet Ceridemize derciyle ilanına müsaraat olunmuşdur*".

Başarılı olan askerler taltif edildikleri gibi, birlikler de onurlandırılmakta idi. Örneğin, nc Ordu'ya bağlı Yedinci Talia Taburu, İşkodra'da akranına oranla daha başarılı olduğu gerekçesiyle "*Sırmalı Sancağ ile Nişan-ı Ali-yi Osmani ile*" onurlandırıldığına dair haber Defa 103'te yer alan diğer bir haberdir.

Gelibolu ve İslimiye sancaklarında salgın hayvan hastalığı ortaya çıktığında Harp Okulu baytar hocalarından Binbaşı Osman bölgeye gönderilmiş, çalışmalarını tamamlayarak hastalığın önüne geçmişti. Onun bu başarısı yre halkınca takdirle karşılanmış ve teşekkürleri Gazete'de yayınlanmıştı (Defa 142).

Bosna Gazetesi'nden aktarılan bir haberde ise Bosna Vilayeti bütün askerlerinin komutanı olan Abdi Paşa'nın Saraybosna'ya iki saat uzaklıktaki mesire yerinde , vali, mülki memurlar, subaylar, Saraybosna'da oturan yabancı devletlerin konsolosları, tercümanları ve eşleri, Meclis-i İdare-i Vilayet azaları ve ileri gelenlerine verdiği mükellef ziyafet ile ilgili ayrıntılar yer almakta idi (Defa 177).

Defa 202'de (4 Şaban 1284 -30.11.1867) Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi'nin Mekteb-i Fünun-u Harbiye'de öğrenci olduğu okulun imtihan günü Mekteb-i Fünun-u Harbiye Talimhanesi'nde iğneli tüfekler ile adi şışhanelerin farkının anlaşılması için atışlı talim yapılmasının kararlaştırıldığı daha sonra imtihan merasiminin yapıldığı sonra öğrencilerin imtihanına geçildiği imtihanın Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi'nin imtihanıyla bitirildiği ve okuldan geri dönüldüğü ile ilgili haber ile ilanlardan biri yer almaktadır

Dar-ı Şura-yı Askeri üyesi Mustafa Hami Efendi'nin Menafi'i l-İnsan adlı sağlık kitabının 3 cilt halinde basıldığı ve satışa sunulduğu ilan edilmektedir.

Defa 203'te (11 Şaban 1284 -07.12.1867) Tıbbiye Mektebi'nde ayın 6'sı Pazartesi günü 5.sınıf öğrencilerinin imtihanının yapılacağı, tesadüfen Marko Paşa'nın da o gün okula geldiği ve imtihan meclisinde bulunduğu, imtihan meclisinin öğrencileri soru-cevap şeklinde imtihan ettiği, böylece imtihanın sona erdiği, öğrencilerin ve mektep memurlarının çalışmalarının iftiharla karşılandığı ile ilgili haber bulunmaktadır.

Defa 204'te (17 Şaban 1284 -13.12.1867) Dar-ı Şura-yı Askeri azasından Miralay Mustafa Hami Bey'in harb feniyle ilgili Türkçe'ye tercüme etmiş olduğu Elcübütü'l-Celile-i Usulü'l -Harbiye ile süvariye ait Talim-i Hususi, Süvari Nişan Talimnamesi ve Süvari Liva Talimnamesi'nin basımının tamamlandığı ve satışa çıkarıldığı ilanı ile birlikte başka haberler de yer almaktadır.

Verdiğimiz bu örnekler, Gazete'nin içeriği hakkında genel bilgileri kapsamaktadır. Ancak, yeterli olduğu söylenemez. Zira, dikkatli bir tarama ile daha tarihi bir çok konuda aydınlatıcı bilgilerin olduğu görülecektir. Dileğimiz, Ceride-i Askeriye'nin kapsamlı bir fihristinin hazırlanarak yayınlanmasıdır. Böylece araştırmacıların zaman kaybetmeleri önlenecek, istenilen bilgiye doğrudan erişme imkanı bulacaklardır⁶.

⁶ Elimizde ilk 300 sayının önemli gördüğümüz konularının özetleri bulunmaktadır. Öncelikle ilk 1368 sayının fihristi yapılmalıdır. Bundan sonraki sayılar cilt olarak çıktığı için yararlanmak daha kolay olmaktadır.

Türkiye'de Tanzimat'la birlikte çağdaşlaşma çabalarının önemli bir basamağını oluşturan basın yayın hayatının hızla gelişmesi, bu arada mesleki gazete ve dergilerin çıkarılmaya başlanması üzerinde ısrarla ve önemle durmamız gerekmektedir. Özellikle tarih araştırmalarında önemli ipuçları veren, resmi olmayan bilgilere ulaşmamızı sağlayan yayınların titizlikle gözden geçirilmesi, fihrist ve indekslerinin yapılması bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır. Bu bağlamda kısaca tanıtmaya çalıştığımız Ceride-i Askeriye'nin önemi, yeniden yapılandırılan Osmanlı Ordusu'nun karşılaştığı sorunları, çözüm önerilerini ve işleyişini kavramamızda yararlı olacak önemli bilgi ve belgeleri kapsamaktadır. Bu bilgiler elbette tarih yazmak için yeterli değildir. Ancak, diğer kaynaklarla karşılaştırıldıktan ve akıl süzgecinden geçirildikten sonra değerlendirilmelidir.

Ceride-i Askeriye'nin ilk 200 sayısının çıktığı tarihler

Defa	Hicri Tarih	Miladi Tarih
1	7 Şaban 1280	16 Ocak 1864
2	14 " "	23 " "
3	21 " "	30 " "
4	28 " "	6 Şubat 1864
5	6 Ramazan 1280	14 " "
6	13 " "	21 " "
7	20 " "	28 " "
8	27 " "	6 Mart 1864
9	4 Şevval 1280	12 " "
10	11 " "	19 " "
11	18 " "	26 " "
12	25 " "	2 Nisan 1864
13	2 Zilkade 1280	9 " "
14	9 " "	16 " "
15	16 " "	23 " "
16	23 " "	30 " "
17	Gurre-i Zilhicce 1280	7 Mayıs 1864
18	8 " "	14 " "
19	15 " "	21 " "
20	21 " "	27 " "
21	29 " "	4 Haziran 1864
22	6 Muharem 1281	10 " "
23	13 " "	17 " "
24	20 " "	24 " "
25	27 " "	1 Temmuz 1864
26	4 Safer " 1281	8 " "
27	10 " "	14 " "
28	22 " "	26 " "
29	Selh-i R.evvel 1281	4 Ağustos 1864
30	10 " "	13 " "
31	17 " "	20 " "
32	24 " "	27 " "
33	2 Rebiyülahir 1281	3 Eylül 1864
34	9 " "	10 " "
35	16 " "	17 " "
36	23 " "	24 " "
37	Selh-i " 1281	1 Ekim 1864
38	7 Cemaziyelevvel "	8 " "
39	14 " "	15 " "
40	21 " "	22 " "
41	28 " "	29 " "
42	5 Cemaziyelahir 1281	5 Kasım 1864

43	12	"	"	12	"	"
Defa	Hicri Tarih			Miladi Tarih		
44	19	"	"	19	"	"
45	26	"	"	26	"	"
46	-	Receb	1281	2 Aralık	1864	
47	11	"	"	10	"	"
48	18	"	"	17	"	"
49	25	"	"	24	"	"
50	2	Şaban	1281	31	"	"
51	9	"	"	7 Ocak	1865	
52	16	"	"	14	"	"
53	23	Şaban	1281	21 Ocak	1865	
54	Selh-ı	"	"	27	"	"
55	7	Ramazan	1281	3 Şubat	"	
56	15	"	"	11	"	"
57	22	"	"	18	"	"
58	29	"	"	25	"	"
59	6	Şevval	1281	4 Mart	"	
60	13	"	"	13 Mart	1865	
61	20	"	"	18	"	"
62	27	"	"	25	"	"
63	5	Zilkade	1281	1 Nisan	"	
64	12	"	"	8	"	"
65	19	"	"	15	"	"
66	26	"	"	22	"	"
67	3	Zilhicce	1281	28	"	"
68	10	"	"	5 Mayıs	"	
69	17	"	"	12	"	"
70	24	"	"	19	"	"
71	2	Muharrem	1282	27	"	"
72	9	"	"	3 Haziran	"	
73	16	"	"	10	"	"
74	23	"	"	17	"	"
75	Selh-i Muh.	1282		23	"	"
76	7	Safer	1282	30	"	"
77	14	"	"	7 Temmuz	1865	
78	21	"	"	14	"	"
79	28	"	"	21	"	"
80	5	Rebiyülevvel	1282	27	"	"
81	12	"	"	3 Ağustos	1865	
82	19	"	"	10	"	"
83	26	"	"	17	"	"
84	5	Rebiyülahir	1282	26	"	"
85	11	"	"	1 Eylül	1865	
86	18	"	"	8	"	"
87	25	"	"	15	"	"
88	2	C.evvel	1282	22	"	"
89	9	"	"	29	"	"
90	12	"	"	2 Ekim	1865	
91	23	"	"	13	"	"
92	1	Cemaziyelahir	1282	21	"	"
93	8	"	"	28	"	"
94	15	"	"	4 Kasım	1865	
95	22	"	"	12	"	"

Defa	Hicri Tarih	Miladi Tarih
96	29 " "	18 " "
97	7 Recep 1282	25 " "
98	14 " "	2 Aralık 1865
99	21 " "	9 " "
100	28 " "	16 " "
101	5 Şaban 1282	23 " "
102	12 " "	30 " "
103	19 " "	6 Ocak 1866
104	26 " "	13 " "
105	4 Ramazan 1282	21 " "
106	11 " "	28 " "
107	18 Ramazan 1282	4 Şubat 1866
108	25 " "	11 " "
109	2 Şevval 1282	18 " "
110	9 " "	26 " "
111	16 " "	04 Mart 1866
112	23 " "	14 " "
113	Selhi Zilkade 1282	17 " "
114	8 Zilkade "	25 Mart "
115	15 " "	01 Nisan 1866
116	22 " "	8 " "
117	29 " "	15 " "
118	7 Zilhicce 1282	23 " "
119	13 " "	28 " "
120	20 " "	5 Mayıs 1866
121	27 " "	12 " "
122	4 Muharrem 1283	19 " "
123	11 " "	26 " "
124	18 " "	2 Haziran 1866
125	25 " "	9 " "
126	2 Safer 1283	15 " "
127	9 " "	22 " "
128	17 " "	30 " "
129	24 " "	7 Temmuz 1866
130	Gurre-i R.evvel 1283	14 " "
131	8 Receb'ülevvel "	21 " "
132	15 " "	28 " "
133	22 " "	4 Ağustos 1866
134	29 " "	11 " "
135	7 R. Ahir 1283	18 " "
136	14 " "	25 " "
137	21 " "	1 Eylül 1866
138	28 " "	8 " "
139	5 C.Evvel 1283	15 " "
140	12 " "	22 " "
141	19 " "	29 " "
142	26 " "	6 Ekim 1866
143	4 C. Ahir 1283	13 " "
144	11 " "	20 " "
145	18 " "	27 " "
146	25 " "	3 Kasım 1866
147	2 Receb 1283	11 " "
148	9 " "	17 " "
Defa	Hicri Tarih	Miladi Tarih
149	16 " "	24 " "
150	23 " "	1 Aralık 1866

151	Gurre-i Şaban	1283	8	"	"
152	8 Şaban	"	15	"	"
153	15 "	"	22	"	"
154	22 Şaban	1283	29	Aralık	1866
155	29 "	"	5	Ocak	1867
156	6 Ramazan	1283	12	"	"
157	13 "	"	19	"	"
158	20 "	"	26	"	"
159	27 "	"	2	Şubat	1867
160	4 Şevval	1283	9	"	"
161	11 "	"	16	"	"
162	18 "	"	23	"	"
163	25 "	"	2	Mart	1867
164	2 Zilkade	1283	9	"	"
165	9 "	"	16	"	"
166	16 "	"	23	"	"
167	23 "	"	30	"	"
168	1 Zilhicce	1283	6	Nisan	1867
169	8 "	"	13	"	"
170	15 "	"	20	"	"
171	22 "	"	27	"	"
172	29 "	"	4	Mayıs	1867
173	5 Muharrem	1284	9	"	"
174	14 "	"	18	"	"
175	21 "	"	25	"	"
176	28 "	"	1	Haziran	1867
177	5 Safer	1284	8	"	"
178	12 "	"	15	"	"
179	19 "	"	22	"	"
180	26 "	"	29	"	"
181	4 R. Evvel	1284	6	Temmuz	1867
182	11 "	"	13	"	"
183	18 "	"	20	"	"
184	24 "	"	26	"	"
185	2 R. Ahir	1284	3	Ağustos	1867
186	9 "	"	10	"	"
187	16 "	"	17	"	"
188	23 "	"	24	"	"
189	1 C. Evvel	1284	31	"	"
190	7 "	"	6	Eylül	1867
191	14 "	"	13	"	"
192	21 "	"	20	"	"
193	28 "	"	27	"	"
194	7 C. Ahir	1284	5	Ekim	1867
195	14 "	"	12	"	"
196	21 "	"	19	"	"
197	28 "	"	26	"	"
198	6 Receb	1284	2	Kasım	1867
199	13 "	"	9	"	"
200	20 "	"	16	"	"
201	26 "	"	22	"	"

Ek-2

شقيق تحري (۱۳۶۹)

- ۱ -

(۱) جديد تحري

<p>شماره گزاف ارده سي حريد انظار قى عيانيات دائره سسنگ پديني شعبه سنده جرده نسبي اولاد اداره اجون اولاد به سراجيمه اولاد</p>	<h1>جديد تحري</h1>	<p>امور تحري بيه سي هيت محسوسه سي در فتن اضا وارگان حربه اتقي شمسندن نقارت اولاد اوراق نطقه هيت تحري زنده كودرتلين</p>
<p>مواد رسميه تـ كـ ريه زنون و حواضت حربه شربه سينار</p>		
<p>وانسطفسي كرمي بزم در سسنگ تگور سانه اجون سسنگ برار بزم غره شوره</p>	<p>« دائره امور عكره » - ۵ - بارار ايرسي و اجنابه كورني نشر اولادور</p>	<p>مسلكه توالني ايدن و بوسه اجون و بر نش اولان مكاتب قوسون اولادور</p>
<p>۱۳۶۸ محرم ۱۳ - بنجشنبه - ۱۳ كانون اول ۱۳۶۸</p>		

• عظمه اسلاميه اجون • بيدانچورد معرفت
 و معرفت ترقى فوز و مسعدت اولان پادشاه
 فلكيار كاه اذرمزك تخليه انكار عظمت آثار
 خلافت پناهبري دانما اجساي ملك و ملت
 وبالخصه تسبق قواي عسكر به ابله تقويه شان
 وشكوه سلطنت چمنرينه معظرف اولاديه
 بنايرن جلوس مينت مانوس همايون نلرند بيري
 بورايدنه نيجه مانر شكوره شيرازه بند بيري
 ونيجه آثار جليله عيون آراي ايتهاج واجلان
 اولشدر
 عز شاد مثل السيف صوامر
 لوام بيككن لئصارمان فالول
 فوامسنجه عزيت فاطمه خلافت پناهبري

• قهرت •
 مقدمه ترق
 جزورسي - اشكر - تقدير حوت
 جزورسي - اجون احوان - رايه مراتب -
 قواعد حربه - حواضت عسكر به - اعلان •
 • مقدمه ترق •
 افتار تجود دانما فضاي وسع الاندخي ترق في
 جولانكه انخان ايدرك هر حرف رسانيمت
 اكلان نوافصيله بر عالم تجدد ساحه آراز و جرد
 اولفنده و معارف و فنونك اشعه انوار به افلاك
 كالات انسانيه تنوير ايدلكه اولاديني بجاي
 انكار دكلتر •
 غمير كالات همسر ملوك كانه لري ملت

حل مشکلات و تهنیت قبول صوابت شمس و صند و صیف
 جسام کبی هر چه تهنیت تأثیرات حسنه سندن ملک
 و منت هریرالین مغفرت اولغرق هر کس و طیفه
 سنه کوره توفیات ملکبه و علمه به چایشه قه
 و دعای واجب الادی عزواج لال مؤکاته به
 تردیف ارجان و دل اسباب ترقی نخری اولغنه
 اولدیغندن جریده عسکر به دخی طرفیق ترقی به
 کبرنگ و کتبه و سنه تقویض اولغنان وظایفک
 حسن ایفانده بشک مساعی ایله منسوب اولدیغنی
 هیئت عسکر به فی منون ایتمک مساک و مشوارندن
 بران و دقیقه آیردیغنی چینه تزییند استفاده
 امرنده بعض مرتبه آیدیلان اجراءله تجدید
 و ادیته کیرمیشدی .

فقط سره منزل کلاه و ارمق بر چوقق تجدیداته
 محتاج اولوب لهذا هر چه نتیجه اسباب ترقی نظر
 انصافه انصافه و مندر جائجه مظهر اولدیغنی
 اعتباری دو بلا ایتمک اوزره فقط وجهه دخی
 پر نوع تجدیدک لزومی اوتد دبری خیالخانه
 امانده جولان ایتمکده ایلی .

چونکه فقط مدت مطبوعه بی طبیعته بشقدجه
 ریاضت و برد کندیش قد تزلزل کتبخانه استفاده
 حفظه شایان کور بلان آثار مندر جه سنی
 محافظه به سهیل و تبخیش اولدیغندن بهدما
 هر نه سخسی اون لایق عیبه اولمق اوزره
 رساله شکلده طبیعی ایچون مسا مستحصل
 اولغنی قیامت یاری و سبب یاری حضرت
 تاجدار ی به استناد اولو جمله تابع و تحلیله

مباینت ایدلدی

عاشورای

تکذیب

جناب حق روح جسم دولت انور
 بخشای چشم ملت بادشا، فاروقی صلصت
 ولی نعمت بی منت افسند من حقا و انرینی
 الی اخر اندور ان از یکه بیرونی شوکت و شان
 بیورسون عشر محرم الحرام اولان کچن
 بازار ابرنسی کونی عساکر جناب پادشاهی به
 عاشورا طایح اولغنی حفته حزیبه انظار لندن
 وقور بولان عرض واسقیدان اوزرینده
 غیرت و بسالت فطریه ایله متصف اولان
 عساکر شاهانه زری ایچون عاشورا طایح
 ایتدیرنسی بر طایح ایتدیر بله چک عاشورا
 نمونه سنک عرض و تقدیم اولغنی سائجه یرای
 صدور بولان اراده سائجه جناب خلاقیهایی
 حکم جابلندن بولغمش اولو اوجمه طور بخانه
 نوترسانه ایله درسه مآدده اولوب حریت
 دائره سندن اداره اولان بالعموم عساکر شاهانه بد
 عاشورا طایح و اعطای اولغنی تقدیمی دخی
 حضور عدالت و فور حضرت چها ندر ی به
 تقدیم قلمشدر بو صورت ولی نعمت بیمنت من